

Agnieszka KURKOWSKA¹

ISTOTA INDYWIDUALNEGO PROJEKTOWANIA DOMÓW

1. Wprowadzenie

Projektowanie obiektów mieszkalnych jednorodzinnych wymaga zindywidualizowanego podejścia, ponieważ dotyczy projektowania Domów. Domów, czyli fizycznej i symbolicznej przestrzeni życiowej ich mieszkańców, którzy w ten sposób zabezpieczają potrzebę i konieczność zamieszkiwania. Domów, czyli obiektów, które zapewniają mieszkańcom spokój przebywania u siebie, w wykreowanej rzeczywistości fizycznej wzbogacającej życie.

Pamiętajmy, że „architektura tworzy nowe struktury związane najściślej i bezpośrednio z całym życiem człowieka - stwarza dla niego ramy” [1]. Konieczne są bogate, wielowątkowe analizy i mądra próba wdrożenia ustalonych wniosków w projektowanym obiekcie architektonicznym. Ponieważ w procesie projektowania obiektu architektonicznego mamy do czynienia z dwoma podmiotami: osobą twórcy i osobą odbiorcy, dlatego osoby te muszą nawiązać porozumienie, prowadzić wartościową wymianę poglądów, współtworzyć nową strukturę przestrzenną. Konieczny jest dialog ujmujący przyszłych mieszkańców, jako podstawowe podmioty relacji przestrzennych z projektowanym i realizowanym obiektem Domu. Proces ten uzupełnić musi analiza otoczenia i baczne przyjrzenie się historii ludzi i miejsc. Powstały fizycznie obiekt musi być przez mieszkańców rozumiany i akceptowany oraz odpowiadać na wszystkie ujawnione i zauważone potrzeby.

¹ Zakład Architektury Wnętrz, Instytut Wzornictwa Politechniki Koszalińskiej, Koszalin, ul.Raławicka 15-17, e-mail: agnieszka.kurkowska@tu.koszalin.pl

2. Współczesne rozumienie domu jako schronienia

Zaistnienie Domu zabezpiecza potrzebę i/lub konieczność zamieszkiwania. Najbardziej oczywiste, a dotyczące formowania przestrzeni zamieszkiwania, archetypy funkcjonujące w kulturze odnoszą się do schronienia. Jego forma, pierwotnie determinowana funkcją, zapewniała fizycznie i informowała symbolicznie mieszkańców o bezpieczeństwie. Wizualne wpisanie obiektów skonstruowanych przez człowieka w ich naturalne otoczenie przyrodnicze stanowi znak zamieszkania, obrazuje miejsce przynależności i pozwala przechowywać ważne ślady i znaki w pamięci, jako wyobrażeniową reprezentację miejsca pochodzenia i przebywania. Jak zauważa Augustyn Bańka „(...) architektura może wyrastać zarówno z pierwotnego instynktu bezpieczeństwa, którego synonimem jest ‘archetyp jaskini’, jak i rozumu, który jest niczym innym jak tylko ‘obrazem świata’.” [2]

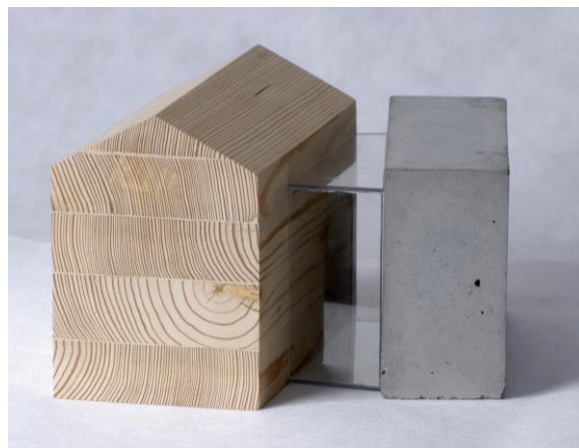
Wraz z rozwojem kultury, cywilizacja wykształciła różnorodne formy obiektów architektonicznych kojarzonych z zamieszkiwaniem. Obecnie dochodzi często do odejścia od pierwotnego wyobrażenia schronienia, jako przestrzeni całkowicie odizolowanej, na rzecz poszukiwania własnego, indywidualnego miejsca, które drogą dalekich skojarzeń i nieoczywistych wyborów łączy dany obiekt z jego mieszkańcem oraz szczególną relacją odczuwania bezpieczeństwa. Dzieje się tak dlatego, ponieważ „architektura może być (...) efektem motywacji wynikającej z działań obiektywnych potrzeb, ale może też być grą przebiegającą jedynie w psychicznej przestrzeni życia człowieka.” [2]

„Architektura konotuje pewną ideologię zamieszkiwania; tym samym więc, nakłaniając swego odbiorcę, poddaje się jednocześnie odbiorowi interpretującemu, zdolnemu doprowadzić do przyrostu informacji. Im usilniej architektura dąży do tego, by ludzie mieszkali w nowy sposób, tym bardziej informuje o czymś nowym i tym lepiej udaje jej się pozyskać swych odbiorców dla tego nowego sposobu mieszkania – a to dzięki pełniejszej informacji konotowanych funkcji sekundarnych.” [3] Odnosząc się do tej tezy autorstwa Umberto Eco, Andrzej Baranowski zauważa, że dzisiaj poszukiwanie znaczeń uzyskuje nowy wymiar, wykazuje się ich potencjał w zakresie dydaktyki w kształtowaniu postaw wspólnotowych [4]. Przyjęcie postawy prowsólnotowej jest rodzajem świadomego uczestnictwa we wspólnocie regionalnej, czy kulturowej wyrażanej poprzez świadomie projektowane obiekty architektoniczne, w których każdy aspekt i element ma swoje istotne znaczenie konotowane w kontekście sytuacji społeczno-przestrzennej. Służy tym samym kształtowaniu tożsamości społecznej. Baranowski zauważa kryzys współczesnej architektury

diagnozując jego istotę, jako tkwiącą w „ukształtowaniu się niewłaściwej, zgubnej w swych skutkach relacji między człowiekiem a środowiskiem przyrodniczym” [4]. Rozwiązaniem byłoby uszanowanie w procesie projektowania ludzi i środowiska z ich potrzebami. Człowiek musi rozpoznać swoje miejsce w otoczeniu przyrodniczym, zauważyć istnienie świata pozakulturowego z jego potencjałem wspomagającym budowanie harmonijnych relacji.

3. Dom, jako przedmiot i medium utożsamienia

Dom, jako obiekt fizyczny można sytuować w rozważaniach o kulturowym aspekcie tożsamości. Jest ona uważana za jedną z odmian tożsamości społecznej [5] i oznacza dość trwałą i czytelną identyfikację grup ludzi i pojedynczych osób z określonym układem kulturowym, na który składają się wspólne idee, poglądy, przekonania oraz znane tej grupie ustalone zwyczaje, nad którymi góruje jednak pewien konkretny system norm i wartości. Tożsamość społeczna polega na „samozaliczeniu się do określonej grupy społecznej oraz uświadamianiu sobie odmienności tej grupy od wszystkich innych grup danego rodzaju” [6]. Doświadczenie poczucia identyfikacji z grupą kulturowo spójną umacnia jej jedność, będąc jej znaczącym wyróżnikiem. Jako jednostki przynależymy do różnych grup, których strefy wpływu nakładają się niejednokrotnie na siebie. Zbieżność tych wpływów wzmacnia identyfikację jednostki, a rozbieżność prowadzi do często obserwowanego współcześnie dysonansu oznaczającego niespójność tożsamości.

Rys. 1. Model ideowy domu własnego. The model of the idea of the own House.

Źródło: Opracowanie własne

Dom może być w kontekście zagadnienia tożsamości traktowany dwojako. Po pierwsze, jako przejaw/środek ujawnienia, utożsamiania się z miejscem zamieszkania, współtworzoną grupą społeczną oraz, po drugie, jako przedmiot osobistego utożsamienia. Dom chroni i reprezentuje jego mieszkańców, twórcę, historię i kulturę regionu oraz ponadlokalnej myśli architektonicznej. Komunikuje się poprzez środki wyrazu przestrzennego. Szczególny i indywidualny ich dobór stanowi o wpisaniu się w lokalne wzornictwo lub reprezentowaniu określonego ponadlokalnego stylu architektonicznego. Świadomie współprojektowany obiekt jest domem komunikującym skąd pochodzą i kim są jego mieszkańcy. Odnosząc się do drugiego aspektu trzeba podkreślić, że zasadniczo utożsamiamy się z pozytywnymi wartościami, ideami, które rozumiemy, znamy lub pozytywnie konotujemy. Wyrażenie siebie poprzez strukturę architektoniczną, możliwość identyfikacji z zamieszkiwanym domem jest realizacją potrzeb wyższego rzędu, i oznacza określenie bądź ugruntowanie własnego miejsca w przestrzeni społeczno-kulturowej. Tożsamość kulturowa w architekturze ujawnia się poprzez stosowane formy, relacje z obiektami (kontekst), sposób kształtowania bryły stanowiącej strukturę architektoniczną, sposób wzbogacania detalem i elementy towarzyszące bryle podstawowej.

W architekturze o tożsamości, czy przynależności stanowi także rozplanowanie pomieszczeń odpowiadające sposobowi i przedmiotowi funkcjonowania obiektu. W przypadku omawianego tu zagadnienia zamieszkiwania, układ ten zależy również od wzorców i zależności społeczno-ekonomicznych: struktury i liczebności rodziny, wykonywanych przez członków rodziny zajęć i ich dobowego rozkładu, zamożności, nawyków, potrzeb, koniecznych obowiązków, zwyczajów, uczestnictwa w tradycjach osobistych i sąsiedzkich, regionalnych, narodowych, czy ponadkulturowych. Ważne jest ukształtowanie i zaplanowanie obiektu zgodnie ze scenariuszem stałych, cyklicznych oraz potencjalnych sytuacji przestrzennych, przynależnych określonym miejscom w domu i jego najbliższym otoczeniu.

Bańka podejmuje zagadnienie 'wzorca kulturowego' przestrzeni o stałych cechach, który określa, jako jeden z podstawowych sposobów wyznaczających aktywność jednostek i grup ludzkich. „Przestrzeń o stałych cechach obejmuje z jednej strony zarówno manifestowane jak i ukryte własności materii składającej się na przestrzeń oraz - z drugiej strony – zinternalizowane wzorce – projekty sterujące zachowaniem się ludzi w kontakcie z przestrzenią. Internalizacja jest to proces psychologiczny polegający na przyjmowaniu, jako własnych wartości, poglądów, postaw, norm narzucanych z zewnątrz, np. przez grupę społeczną. Wyrazicielami kulturowo

zdeteminowanych wzorów – projektów przestrzeni – są zarówno pojedyncze budynki czy obiekty architektoniczne, jak i ich rozmaite zbiory, jak osiedla, miasta.” [2]. Pojawia się pytanie, czy istnieje możliwość pogodzenia zjawiska adaptacji konkretnego wzorca kulturowego z koniecznością dopasowania przestrzeni do potrzeb poszczególnych osób, czyli jej zindywidualizowania. Jeśli wzorzec traktować, jako ogólne wytyczne dla form kulturowo spójnych warto go rozważyć. Jeśli jednak jest on rodzajem odgórnej determinanty organizującej życie osób, przez konieczny do przyjęcia wzór rozplanowania, organizacji stref i przestrzeni wewnętrznych, to burzy on porządek pożądanego dialogu, eliminując możliwość swobodnej realizacji własnych potrzeb i preferencji.

Tożsamość kulturowa, tu konkretnie: wpisanie się w nią obiektu architektonicznego, zależy od współczesnego rozumienia relacji przestrzennych; świadomości możliwych narzędzi i przewidywanych skutków decyzji przestrzennych. Wymaga to zaangażowania i kompetencji ze strony twórcy/ architekta, instytucji decyzyjnych odpowiedzialnych za regulacje prawne w zakresie gospodarki przestrzennej, a szczególnie formowania układów zabudowy i pojedynczych obiektów. Współtworzenie tożsamości kulturowej oznacza odpowiedzialne rozumienie przynależności do miejsca, grupy społecznej, kręgu kulturowego. Można to odczucie wiązać z formalnymi aspektami prawidłowego wpisania się w zastane miejsce z poszanowaniem jego walorów, struktury, wzorów, potrzeb. Często oznacza to włączenie do struktur architektonicznych, bądź założeń urbanistycznych, elementów przyrodniczych, podążanie za topografią miejsca i zgodę na ich współuczestnictwo w rytmie dnia, życia.

Dom traktowany w procesie projektowym, jako nośnik treści, medium przekazywanych idei i komunikatów oraz formalna obudowa znaczeń powinien być odnoszony do tożsamości osobowej [7], którą współtworzy zespół wyobrażeń, uczuć, sądów, wspomnień i projekcji podmiotu odnoszonych do niego samego. Pojęcie tożsamości osobowej zawiera w sobie takie elementy jak samoświadomość jednostki, świadomość kontynuacji i pozostawania sobą w zmieniających się warunkach życia, świadomość uczestnictwa podmiotu w grupach społecznych, koncepcja siebie, zdolność do porównań interpersonalnych i grupowych. Można podkreślić, za Jerzym Nikitorowiczem, że pojęcie tożsamości służy podkreśleniu niepowtarzalności jednostki lub grupy, ponieważ wynika ona z jednostkowej (osobowej) potrzeby unikatowości, czyli odczucia wyróżnialności warunkującej z kolei samostanowienie.

4. Dom jako przestrzeń zamieszkiwania

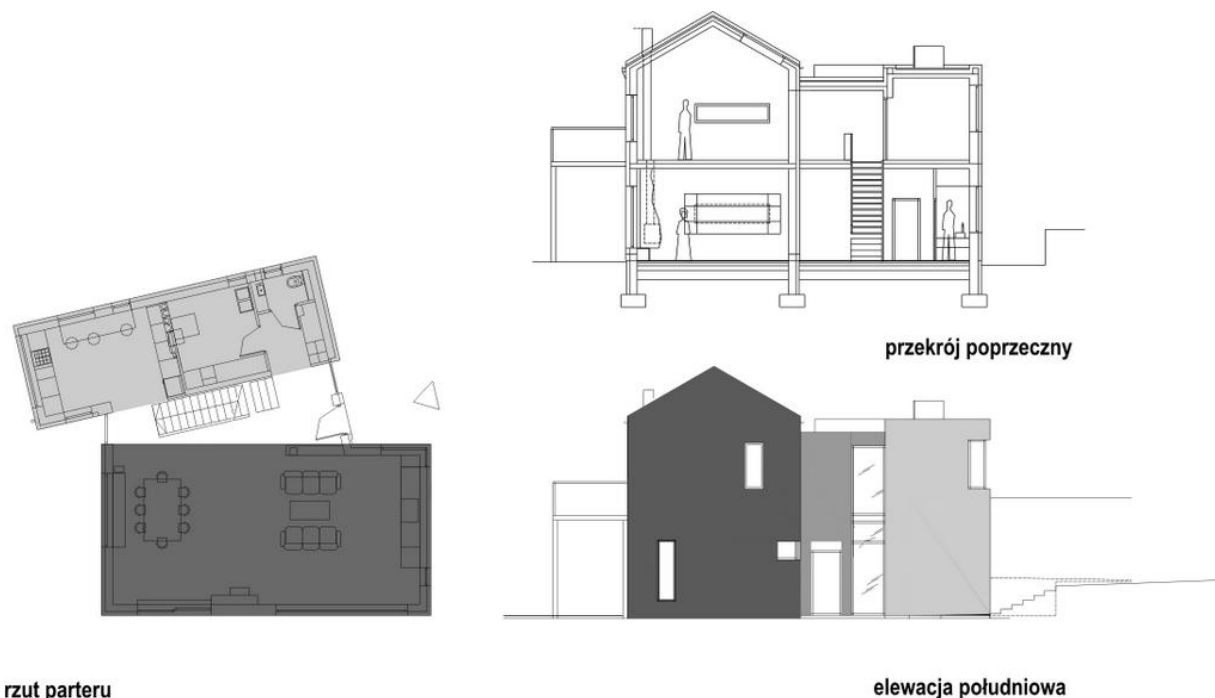
Człowiek, który jest docelowym użytkownikiem projektowanego domu, ma go zamieszkiwać. Proces ten rozpoczyna zadomowienie [8]. W przypadku projektowania obiektów architektonicznych mamy do czynienia z dwoma pracującymi nad własnym stanowieniem podmiotami: twórcą i użytkownikiem/ odbiorcą. Konieczność zderzenia różnych przekonań i systemów wartości może oznaczać wzbogacenie, uzupełnienie budujące w tym spotkaniu wartość szczególną, o ile myślą nadrzędną jest dbałość o dobre zamieszkiwanie, czyli, z psychologicznego punktu widzenia takie, które „zaspokajają psychologiczne potrzeby mieszkańca” [2].

Zamieszkiwanie to przebywanie z poczuciem tożsamości kulturowej i osobistej. „Posiadanie określonej tożsamości stanowi elementarną potrzebę każdej jednostki oraz konieczny warunek istnienia grupy społecznej” [6]. Przy czym, tożsamość osobista polega na „samookreśleniu się, jako osoby różniącej się w jakiś istotny sposób od innych osób” gdzie „w grę wchodzi nie tylko sam fakt posiadania takich cech oraz ich dostrzegalność dla zewnętrznego obserwatora (tożsamość obiektywna), lecz również, a nawet przede wszystkim, świadomość ich posiadania, a więc z jednej strony wyraźne poczucie ciągłości swego istnienia, z drugiej – indywidualności i odrębności (tzw. tożsamość subiektywna).” [6] Zamieszkiwanie oznacza bycie u siebie i wymaga obecności osób: mieszkańców (odczuwających potrzebę bądź konieczność zamieszkiwania) oraz obiektów wydzielających przestrzeń zamieszkiwania (a stanowiących narzędzie realizacji tej potrzeby) oraz przyległych do nich przestrzeni współorganizujących proces zamieszkiwania. Zamieszkiwanie jest procesem, który ma swój początek i koniec, a w trakcie swojego przebiegu podlega ewolucji wynikającej i podążającej za zmianą potrzeb i oczekiwań mieszkańców.

Oznacza to konieczność rozważenia w procesie projektowym kilku aspektów. Jednym jest zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, jako gwarantu dobrego zamieszkiwania, innym powinna być dbałość o związane z tym obiektem doświadczanie uczucia tożsamości. Kolejnym aspektem jest zapewnienie swobody i wygody. A być może najważniejszym: doświadczanie określonych wartości istotnych dla mieszkańców, doznawanie pożądaných i oczekiwanych uczuć. Elementy te składają się na jakość życia mieszkańców, na ich samopoczucie, stan ducha, relacje społeczne w obrębie rodziny lub zamieszkującej wspólnoty oraz innymi członkami szerszej społeczności lokalnej. Od dobrze zaprojektowanego, dopasowanego, inspirującego i motywującego do pozytywnego myślenia i działania domu, zależy

jakość życia jego mieszkańców. Indywidualne podejście w procesie projektowym jest istotą powodzenia dobrego zamieszkiwania.

Dom jest szczególnym obiektem architektonicznym, ponieważ stanowi odpowiedź na wieloaspektowo konotowane: potrzebę zamieszkiwania i konieczność schronienia. Zarówno sposób rozumienia zamieszkiwania jak i indywidualny zakres aspektów i elementów dodatkowych stanowią o indywidualności domu, jako obiektu fizycznego i medium komunikacji (przekazywania znaczeń i wzbudzania emocji). Dlatego Dom współtworzą elementy fizyczne i symboliczne, indywidualnie dobrane, ukształtowane i zestawione. Poniżej przedstawiam Dom (Rys.1), który spełnia wszystkie dodatkowe, indywidualne potrzeby zamieszkiwania: poczucia wolności, utożsamienia, zaakcentowania swojego miejsca w kulturze i regionie, opowiedzenia o przynależności i filozofii życia jego mieszkańców. Rysunek przedstawia indywidualną formę, opartą na wzorach architektury regionalnej kaszubskiej oraz formie bezosobowych bloków prefabrykowanych. Oba elementy współtworzą historię mieszkańców. Zderzenie form, obcych kulturowo, wpisanie się w teren, otwarcie na otoczenie, przyrodę, wynika z poglądów i oczekiwań mieszkańców. Zaprezentowany Dom to fizyczna obudowa życia codziennego zapewniająca komfort przebywania i swobodę myślenia. Pozwala na swobodę, rozwój, realizację przyzwyczajzeń i zamierzeń.

Rys. 2. Dom indywidualny. Individual House.

Źródło: Opracowanie własne

Należy pamiętać, że „przestrzeń architektoniczna jest aksjologicznie nieobojętna z dwóch powodów. Po pierwsze, jest specyficznym wytworem ludzkiej kultury oraz, po drugie, stanowi przestrzeń życiową człowieka, innymi słowy, jest przestrzenią antropologiczną. Oznacza to, że w każdym momencie kreowania przestrzeni architektonicznej niejako automatycznie ‘wdrukowują się’ w nią wartości wyznaczające stanowisko (pozycję) człowieka w przestrzeni oraz sposoby jej wykorzystania.” [2] Tak właśnie należy rozpatrywać wszystkie elementy zaprojektowanego obiektu.

Obecnie można wyłonić w architekturze nurty, które bazują „**na wyobraźni**, w której nacisk położony jest na **tworzenie** (np. dekonstruktywizm) oraz **budujące relację z odbiorcą** poprzez znalezienie płaszczyzny porozumienia między dziełem, a odbiorcą (odbudowujące szeroko rozumianą tożsamość miejsca), które są kontynuacją **nurtu emocjonalnego**” [9]. Rabiej zadaje cenne pytanie o rolę i udział współczesnej architektury w kulturze. Zauważa, że zasadniczym zwrotem w sposobie rozumienia funkcji architektury ostatniego dwudziestolecia jest przywrócenie jej funkcji sekundarnych. Wiąże się to bezpośrednio z uznaniem człowieka, jako fenomenu, który zdolny jest do tworzenia, rozumienia i porozumiewania się znakami i symbolami. Sama architektura, jako dziedzina kulturotwórcza stała się zjawiskiem uniwersalnym, a „zaczeniową dostępność warunkują obecne w niej niezatarte archetypy znaczeń, stanowiące zrozumiałe odniesienie dla nowych znaczeń” [10]. W mojej ocenie, współczesna architektura mieszkaniowa zbyt rzadko przekazuje celowe, wartościowe treści; nie stara się odnieść do kontekstu społecznego i kulturowego, ani współstanowić codziennego środowiska mieszkańców, nie operuje nastrojem, jako komunikatem [11], ani nie korzysta z fenomenu multispektralnego odbioru.

5. Podsumowanie

Trudno mi nie zgodzić się z Piotrem Biegańskim, że „braku humanistycznej dbałości o zdrowie psychiczne człowieka nie jest w stanie zrekompensować ani dobrodziejstwo nowoczesnej techniki, ani nieograniczone możliwości, jakie wnosi do dzisiejszego życia współczesna cywilizacja wraz z jej przemysłowymi wygodami ułatwiającymi życie codzienne. Zabrakło, bowiem (...) tego, co wzbogaca naturalne potrzeby człowieka, co wywołuje przeżycia emocjonalne, wzrusza, przyciąga,

przywraca poczucie ładu, spokoju i harmonii otoczenia” [12]. Niestety, współcześnie odczucia odbiorcy interesują architektów zbyt rzadko lub zbyt powierzchownie.

Bańka także odnosi się do kryzysu architektury na podłożu psychologicznym, a spowodowanego „nieznajomością przez architekta podstawowych faktów odnoszących się do natury człowieka i/ lub oparcia się na fałszywej teorii. Ten rodzaj kryzysów jest powszechniejszy niż się na pozór zdaje, bowiem ich podstawowym podłożem jest postawa ignorancji i arogancji” [2]. W przypadku projektowania obiektów mieszkalnych postawa ta może wynikać z niezrozumienia zasadniczej różnicy pomiędzy budynkiem mieszkalnym, a Domem.

Dopasowując przestrzeń i formę Domu do oczekiwań mieszkańców, wytwarzając sens i tożsamość [13], należy zachować szczególną staranność w projektowaniu traktującym człowieka, jako podmiot odbierający zarówno całość jak i każdy element, zmysłami i umysłem, a następnie reagujący i przenoszący doznania do dalszego życia. Indywidualne projektowanie rozumiane jest tu nie tylko, jako unikalna kreacja przestrzenna, ale przede wszystkim, jako odpowiedź na zdefiniowany i dostrzeżony zakres oczekiwań i potencjału miejsca z jego bogactwem różnorodności form treści w zakresie kontekstu przyrodniczego i kulturowego. Trzeba mieć także na uwadze, że zamieszkiwanie jest procesem i z jednej strony wymaga pewnego czasu na ‘oswojenie’ przestrzeni, a z drugiej zapewnia inspirującą ewolucję, ponieważ „przestrzenne doświadczenia sensoryczne, dzięki nawarstwiający się zdarzeniom użytkowym trwającym w czasie, zmieniają nieco swoje zabarwienie. Bledną nastroje i odruchy nabyte w poprzednim środowisku przestrzennym. Nabywa się innych, posiadane modyfikują się.” [14]

Szczególną wartością Domu powinna być szczególna dbałość o doznania, ujawniająca się zaangażowaniem talentu twórcy dla uzyskania wieloaspektowego pobudzania zmysłów i umysłu mieszkańców. Dbałość o przekazywane treści i wartości. Pamiętać trzeba, że „dobrego domu nie można tak naprawdę wymyślić bez znajomości, choćby relatywnie niewielkiej, ludzkich trosk, radości, potrzeb, pragnień” [15]. Aby wykreować przestrzeń dopasowaną tak wieloaspektowo trzeba traktować projektowanie architektoniczne, jako umiejętność i zarazem sztukę interdyscyplinarną. Trzeba także mieć na uwadze, że przestrzeń tę zamykamy w formie, której materii trzeba mieć świadomość stając się sprawcą formowania [16].

„Materialne i kulturowe moduły, z których budujemy swoje doświadczenie zamieszkiwania, cechuje rosnące zróżnicowanie. Im silniejszej presji ku ujednoczeniu zachowań podlegają mieszkańcy miast w przestrzeni publicznej, tym większy upust

swojej indywidualności chcą dawać we własnych mieszkaniach (...).”[17] To jeszcze jeden argument, dlaczego Domy, czyli szczególne obiekty mieszkalne, wymagają indywidualnego podejścia w projektowaniu, czego istotę stanowi odpowiedzialne traktowanie ludzi potrzebujących miejsc dla samorozwoju oraz życia kulturalnego i socjalnego; przestrzeni o kontekście symbolicznym i emocjonalnym, potrzebują znaczeń warunkujących zaistnienie zdarzeń wykraczających poza fizyczne istnienie. Projektowanie obiektów szczególnych, jednostkowych, wyjątkowych, o wyważonej formie, dekoracji, być może także o określonym nastroju, zapewnia zaistnienie szczególnych wartości w obiekcie architektonicznym, który będąc dla jego mieszkańców Domem, zapewnia dobre zamieszkiwanie. A jest ono takim, kiedy Domy, parafrazując sformułowanie Macieja Brosza są ‘mieszkalne’ [18], czyli poddają się procesowi wartościowego przebywania w cyklu istnienia fizycznego i kulturowego.

BIBLIOGRAFIA

1. Kossak J.: W poszukiwaniu stylu epoki. Iskry, Warszawa, 1961
2. Bańka A.: Architektura psychologicznej przestrzeni życia. Behawioralne podstawy projektowania, Gemini – Print, Poznań, 1997
3. Eco U.: Nieobecna struktura, Wydawnictwo KR, Warszawa, 1996
4. Baranowski A.: Projektowanie zrównoważone w architekturze. Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk, 1998
5. w oparciu o: Wesołowski W., Włodarek J. (red.): Kręgi integracji i rodzaje tożsamości. Polska – Europa – Świat. Scholar, PTS, Warszawa 2005, s. 121-140
6. Socjologia. Przewodnik encyklopedyczny, Wydawnictwo Naukowe PWN S.A., Warszawa, 2008
7. w oparciu o: Nikitorowicz J.: Pogranicze, tożsamość, edukacja międzykulturowa. Wydawnictwo Uniwersyteckie Transhumana, Białystok, 1995
8. więcej w: Wallis A., Socjologia i kształtowanie przestrzeni, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa, 1971
9. Dębicka A.: Myślenie, wyobraźnia i architektura czyli rozważania o stylu w architekturze od poł. XVIII wieku. [w:] Moda w architekturze. Materiały VI Sympozjum, Rybna, 2001, s. 64-74
10. Rabiej J.: Kształtowanie przestrzeni kulturowej oraz personalizacja architektury. [w:] Metamorfozy architektury. Konferencja na temat znaczeń we współczesnej architekturze. Wydział Architektury Politechniki Gdańskiej, Gdańsk, 1996

11. w oparciu o: Kurkowska A.: Nastrój jako komunikat pomiędzy twórcą i odbiorcą architektury. Relacje współczesne. Rozprawa doktorska. Politechnika Gdańska, Gdańsk, 2009
12. więcej w: Castells M.: Siła tożsamości. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2008
13. Biegański P.: Architektura. Sztuka kształtowania przestrzeni. Wydawnictwa Filmowe i Artystyczne, Warszawa, 1974
14. Król-Bań E.: Wpływ uwarunkowań fizjologicznych na kształtowanie najbliższego otoczenia człowieka. Refleksje i syntezy. Prace Naukowe Instytutu Architektury i Urbanistyki Politechniki Wrocławskiej, Seria: Monografie 28 16, Wrocław, 1992
15. Włodarczyk J.A.: Oblicza architektury. Próby. Rozprawy Naukowe nr 73, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok, 2000
16. Kurowicki J.: Kultura jako źródło piękna. Wprowadzenie. Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa, 1997
17. Woroniecka G.: Wstęp. Co znaczy mieszkać. s 13-27 w: Co znaczy mieszkać. Szkice antropologiczne. Wydawnictwo TRIO, Warszawa, 2007
18. Brosz M.: (Za)miesz(ki)wanie. Przestrzeń konstruowana., s 73-87 w: Co znaczy mieszkać. Szkice antropologiczne., red. Jadwiga Michalska, Wydawnictwo TRIO, Warszawa, 2007

ISTOTA INDYWIDUALNEGO PROJEKTOWANIA DOMÓW

Streszczenie

Domy to przestrzenie stanowiące formalną i symboliczną odpowiedź na potrzebę i konieczność zamieszkiwania. Ich indywidualne projektowanie ma za zadanie odpowiedzieć na definiowane przez przyszłych mieszkańców potrzeby w warstwie fizycznej i aksjologicznej. W wyniku twórczego dialogu i wartościowego spotkania twórcy obiektu i jego przyszłego użytkownika powstaje przestrzeń będąca schronieniem, zabezpieczeniem oczekiwań, a jednocześnie gwarantująca doświadczenie wartości, w tym uczucia tożsamości i identyfikacji z miejscem i współtworzoną grupą społeczną.

THE BASE OF THE INDIVIDUAL HOUSE DESIGNING

Summary

The Houses are the spaces being the formal and symbolic replies to the need and the necessity of living. The individual designing should reply to the physical and axiological needs of the going-to-be occupants. As an effect of the creative dialog and the valuable meeting between the object's creator and its going-to-be user the space being the shelter appears. It's the replay to the expectations and simultaneously guaranteeing the experience of the values, e.g. the feeling of identity and the identification with the place and cocreated social group.